

တၢ်အၢၣ်လီၤယံးယၢၣ်

ကွၢ်ထွဲၣ်ကျဲၤန့ၣ်စ့ၣ်

တၢ်အၢၣ်လီၤယံးယၢၣ်န့ၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်.

တၢ်အၢၣ်လီၤယံးယၢၣ်မ့ၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီတခါအဖီလၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်အၢၣ်လီၤမ့ၢ်ဝဲ ပုၤခဲၤ မ့တမ့ၢ် အါန့ၣ်ဒဲးခဲၤအတၢ်န့ၣ်ပၢၣ်လိၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

န့ၣ်အၢၣ်လီၤထွဲလံာ်ယံးယၢၣ်ဖဲန့ၣ်ဆဲးလီၤန့ၣ်မ့ၢ်, ဒီဖျါန့ၣ်တၢ်ကတိၤလၢန့ၣ်မၤထွဲအီၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ကွၢ်လၢလံာ်တက့ၢ်ဒီအပူၤဒီဖျါအၢၣ်ထၢၣ်န့ၣ်ဖဲ ပုၤယဲၤသ့န့ၣ်အလီၤန့ၣ်သ့ဝဲလီၤ.

တၢ်ဆဲးလီၤမံၤလၢလံာ်ယံးယၢၣ်အပူၤ

န့ၣ်အၢၣ်လီၤထွဲလံာ်ယံးယၢၣ်အခဲ ဒီဖျါန့ၣ်ဆဲးလီၤန့ၣ်မံၤလၢလံာ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဖဲ န့ၣ်ကွဲးလီၤန့ၣ်မံၤလၢလံာ်ယံးယၢၣ်အပူၤ (ဆဲးလီၤမံၤ) န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အၢၣ်လီၤလၢကိၣ်ပူၤ

န့ၣ်အၢၣ်လီၤထွဲတၢ်အၢၣ်လီၤယံးယၢၣ်လၢကိၣ်ပူၤဖဲန့ၣ်ကတိၤတၢ်ကတိၤတဖၣ်လၢအစံးဝဲန့ၣ်ဒီး ပုၤတၢ်တမံၤမံၤ မ့တမ့ၢ် မၤတၢ်တမံၤမံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤပုၤယဲၤတၢ်ကတိၤတဖၣ်ဒီအမ့ၢ် “မ့ၢ်” မ့တမ့ၢ် “ယတူၢ်လိၣ်” န့ၣ်လီၤ. ညီၣ်န့ၣ် န့ၣ်မၤ တၢ်အၢၣ်လီၤယံးယၢၣ်လၢကိၣ်ပူၤဖဲန့ၣ်ကတိၤတၢ်ဒီး ပုၤတၢ်ဂၤလၢန့ၣ်ကတိၤတၢ်မၤစၢၤလၢအဝဲသ့ၣ်အအိၣ်ဒီလီၤမ့ၢ်မ့တမ့ၢ် လီၤတဲစိၣ်စိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤတၢ်မၤအီၤလၢ န့ၣ်ကတိၤလၢမဲၣ်သကိးမဲၣ် မ့တမ့ၢ် ဒီဖျါလီၤတဲစိၣ် သ့ဝဲလီၤ.

တၢ်အၢၣ်လီၤဖဲတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်.

တၢ်အၢၣ်လီၤမ့ၢ်တၢ်န့ၣ်ပၢၣ်လိၣ်သးလၢပုၤခဲၤမ့တမ့ၢ်အါန့ၣ်ခဲၤအဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤယံးယၢၣ်ဘၣ်. အဒိန့ၣ်မ့ၢ်အၢၣ်လီၤန့ၣ်သကိးတၢ်လၢ ကဒီးပိၣ်န့ၣ်သိၣ်လ့ၣ်န့ၣ် တၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤန့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီဘၣ်.

မ့တမ့ၢ်လၢန့ၣ်ပၢၣ်အီၤဘၣ်န့ၣ် တဘၣ်အၢၣ်လီၤထွဲလံာ်ယံးယၢၣ်အံၤတဂ့ၤ

တချုးန့ၣ်လီၤလၢ တၢ်အၢၣ်လီၤယံးယၢၣ်အပူၤဒဲးဘၣ်န့ၣ် န့ၣ်ကတိၤန့ၣ်ပၢၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကိးမံၤဒဲးလီၤ. တၢ်အၢၣ်လီၤ ယံးယၢၣ်အိၣ်အါမံၤလၢ န့ၣ်လိၣ်ဆဲးလီၤန့ၣ်မံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဒိလၢန့ၣ်အိၣ် ဟံၣ်တဖျၢၣ်အပီၤ, အိးထီၣ်စုတၢ်: နီၣ်ဂံၢ်, တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ယုထံၣ်န့ၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢ ပုၤလၢ န့ၣ်အီၤသ့တဂၤအအိၣ်ဖဲအဆိအချ့တက့ၢ်.

သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်

- ▶ လံာ်ယံးယၢၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီအပူၤန့ၣ်လီၤ.
- ▶ န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်န့ၣ်ပၢၣ်လိၣ်သးလၢဘၣ်န့ၣ်တဘၣ်ဆဲးလီၤန့ၣ်မံၤတဂ့ၤ.
- ▶ န့ၣ်မ့ၢ်ဆီတလဲန့ၣ်သးဘၣ်ဆၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤယံးယၢၣ်တနီၤနီၤအဖီခိၣ်န့ၣ်ထူးသံကွဲၣ်အီၤတန့ၢ်ဘၣ်.

မ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်ဝဲလၢန့ၣ်ပၢၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တချုးန့ၣ်အၢၣ်လီၤထွဲအီၤဒဲးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဟီၤယး အိးထီၣ်ပဲတြီၤဖဲပုၤတကျိး အပဲတြီၤအခါဒီးပုၤဆိတၢ်ဖိတဂၤစး ထီၣ်ကတိၤတၢ်ဒီးအီၤချ့သးလၢကပုၤဖဲး သဝံးကဆိတၢ်အဂီၢ်လီၤ. ဟီၤယး ပျဲန့ၣ်ပုၤဆိတၢ်ဖိတဂၤအံၤလၢအဟံၣ် ပုၤလီၤ.

ပုၤဆိတၢ်ဖိတဂၤအံၤဒုးန့ၣ်အီၤလၢစးသဝံး ကဆိတၢ်တဖျၢၣ်အံၤမၤတၢ်ဒီလဲၣ်ဒီးဟ့ၣ် လီၤအီၤလံာ်ယံးယၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤဆိတၢ်ဖိတဂၤအံၤတဲဘၣ်ဟီၤယးလၢအမ့ၢ်ပုၤဖဲး အံၤကဘၣ်ဆဲးလီၤအမံၤလၢလံာ်ယံးယၢၣ်အပူၤလီၤ.

ဟီၤယးတကျၢၤသ့ၣ်ကျၢၤသးဘၣ် အီၤလၢ ကသံကွၢ်တၢ်သံကွၢ်တဖၣ်ဘၣ် ဒီဖျါပုၤဆိတၢ်ဖိတဂၤအံၤ ကတိၤတၢ်ချ့မး ဒီးလၢအဂီၢ်အဲကလံးကျိၣ်မ့ၢ်တၢ်အသိး အပီၤလီၤ. အဝဲတဲဘၣ်အီၤလၢလိၣ်ဝဲတၢ် မၤစၢၤတချုးအဆဲးလီၤအမံၤဒဲးအခါလီၤ.

ဖဲတဲဝဲလၢကလိၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢ ကန့ၢ်ပၢၣ်တၢ်မနုၤအဂီၢ်ဝဲအလီၤခဲၤဟီၤယး မၤပုၤဆိတၢ်ဖိတဂၤအံၤကျဲၤဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဟီၤယးဃုတၢ်မၤစၢၤလၢအတံၤသကိး မဲၣ်ရဲန့ၣ်ဒါအအိၣ်လီၤ. မဲၣ်ရဲန့ၣ်ဒါလဲၣ်ကိး ဟီၤယးဆူ ပုၤတဝၢသဲးအဝဲဒါဒါလၢ တလၢသဲးစုအအိၣ်လၢကထံၣ်လိၣ်သးဒီး ပုၤမၤတၢ်ဖိဖဲန့ၣ်တဂၤအဂီၢ်လီၤ.

ပုၤမၤတၢ်ဖိတဲန့ၢ်ပၢၣ်ဟီၤယးလၢ စးသဝံး ကဆိတၢ်တဖျၢၣ်အံၤကလၢသဲးစုအါဒီး ဂ့ၤဒိၣ်တက့ၢ်လၢ ဟီၤယးတဆဲး လီၤဘၣ် အမံၤတချုးအဒိးန့ၣ်တၢ်မၤစၢၤဒဲးအံၤတဖၣ် အခါလီၤ. ပုၤမၤတၢ်ဖိတဲန့ၢ်ပၢၣ်စုၢ်ကိးအီၤ လၢမ့ၢ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢထီၣ်ကဃုတၢ် မၤစၢၤလၢပုၤလၢအန့ၣ်အီၤသ့တဂၤလၢ အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

နကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤဖဲလဲၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအၤတဖၣ်

လၢကသ့ၣ်ညါအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးစုကဒွဲတၢ်အၢၣ်လီၤပံးဃာ်အဂီၢ်, ကွၢ်ဘၣ် MoneySmart အပုၣ်ယဲၤသန့ဖဲ www.moneysmart.gov.au မ့တမ့ၢ်ကိး 1300 300 630 တက့ၢ်.

နတၢ်ဂ့ၢ်ကိးဘၣ်ဃးဒီးနကသံ, လီၤမ့ၣ်အူ မ့တမ့ၢ် လီၤတဲစိအလံာ်ပံးဃာ်မ့ၢ်အိၣ်န့ၣ်, ကိးပုၤလၢအဟ့ၣ်စူးကါန့ၤ အတၢ်ဖိတၢ်လံာ်တဖၣ်အအိၣ်တက့ၢ်.

တၢ်ကူလဲၢ်မၤကၤတၢ်လၢအတီၢ်အတြိၢ်အဝဲၤဒၢး

နတၢ်ဂ့ၢ်ကိးမ့ၢ်အိၣ်ဒ်ပုၤဟဲတကျိးန့ၣ်တြိၢ်လၢဟဲခါန့ၢ်န့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံာ်တဖၣ်ဒ်သိလ့ၣ်, လီၤတဲစိစိၣ်စု မ့တမ့ၢ် တၢ်ငါလီၤန့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံာ်တဖၣ်မံၤမံၤအတၢ်အၢၣ်လီၤပံးဃာ်သၢပျၢၤ, ကိးနကီၢ်စိၣ် မ့တမ့ၢ် ဟီၣ်ကဝီၤ တၢ်ကူလဲၢ်မၤကၤတၢ်လၢအတီၢ်အတြိၢ်အဝဲၤဒၢးအဝဲၤဒၢးလၢကမၤစၢၤန့ၤအဂီၢ်တက့ၢ်.

လၢနကယုသ့ၣ်ညါနကီၢ်စိၣ် မ့တမ့ၢ် ဟီၣ်ကဝီၤ တၢ်ကူလဲၢ်မၤကၤတၢ်လၢအတီၢ်အတြိၢ်အဝဲၤဒၢးအဂီၢ် ကွၢ်ဘၣ်ဖဲ www.consumerlaw.gov.au တက့ၢ်.

ပုၤတၢ်တၢ်ဘျၢအဝဲၤဒၢးတဖၣ်

နတၢ်ဘျၢတၢ်ဂ့ၢ်ကိးလၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်အၢၣ်လီၤပံးဃာ်အံၤမ့ၢ်အိၣ်သၢပျၢၤ, ဆဲးကျိးပုၤတၢ်အဝဲၤဒၢးလၢ တၢ်လၢာ်ဘျၢလၢာ်စုၤတအိၣ်ဝဲတဖၣ်တက့ၢ်. ပုၤတၢ်တၢ်ဘျၢအဝဲၤဒၢးတဖၣ်သဘျုဝဲလၢ တဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ ပုၤတၢ်အအိၣ်ဘၣ်, ပုၤတၢ်တၢ်ကရၢကရိတဖၣ်လၢအမၤစၢၤဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ဘျၢသဲးလၢကမ့ၢ်အအိၣ်လၢ တလၢာ် ဘျၢလၢာ်စုၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ထံကီၢ်အပုၤတၢ်တၢ်ဘျၢသဲးလၢအတၢ်ကရၢကရိစိထီၣ်တဖၣ် (National Association of Community Legal Centres), www.nacclc.org.au မ့ၢ်တၢ်ကရၢ ကရိပုၤဖိၣ်လၢ ကီၢ်စိၣ်ဖိဒီးကီၢ်စိၣ်အပဒိၣ် ပုၤတၢ်တၢ်ဘျၢအလီၢ်ခၢၣ်သးလၢကီၢ်အိးစုၤတြိၢ်လၢအပူၤ န့ၣ်လီၤ. လၢကသ့ၣ်ညါဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢနလီၢ်ကဝီၤပုၤတၢ်တၢ်ဘျၢဝဲၤဒၢးအဘူးကတၢ်ဒီးန့ၤအဂီၢ်ကွၢ်ဘၣ်ဖဲ www.nacclc.org.au/directory တက့ၢ်.

လီၤကျိၤတၢ်ဆဲးကျိးစဲးဖိကဟ့ၣ်အပုၤမၤဘၣ်လိာ်ဖိးမံတၢ်

နတၢ်ဂ့ၢ်ကိးမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်လၢနလီၤတဲစိမ့တမ့ၢ်အံၤန့ၢ်ထၢန့ၢ်မ့တမ့ၢ်ပုၤလၢအဟ့ၣ်စူးကါန့ၤ တၢ်ဖိတၢ်လံာ်တဖၣ်အတၢ်အၢၣ်လီၤပံးဃာ်န့ၣ်, နကွၢ်ဘၣ် လီၤကျိၤတၢ်ဆဲးကျိးစဲးဖိကဟ့ၣ်အပုၤမၤဘၣ်လိာ်ဖိးမံတၢ် (Telecommunications Industry Ombudsman) အပုၣ်ယဲၤသန့ဖဲ www.tio.com.au မ့တမ့ၢ်ကိး 1800 062 058 တက့ၢ်. နမ့ၢ်ကိးလၢကီၢ်အိးစုၤတြိၢ်လၢအပူၤ ဟံၣ်လီၤတဲစိန့ၣ်တလၢာ်စုဘၣ်.